

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปรัชญาการเมือง (political philosophy)¹ คือความพยายามของนักปราชญ์ นักคิดรวมไปถึงผู้นำและผู้ปกครองในการนำเสนอความรู้เพื่อกำหนดพื้นฐานและการสร้างบรรทัดฐาน (norm) ในเรื่องของการอาศัยอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมการเมือง ในลักษณะของการตั้งคำถามในเชิงที่ว่าทำไมเราจึงต้องเชื่อฟังผู้ปกครองและปฏิบัติตามกฎหมาย ความจงรักภักดีในนามของการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายและคำสั่งของผู้ปกครองขาดความชอบธรรมหรือสิ้นสุดลงเมื่อใด มีเหตุผลอันใดที่ทำให้พันธะทางการเมืองสิ้นสุดลง ดังนั้นนักปรัชญาการเมืองคนแรกที่ลุกขึ้นมาตั้งคำถามหรือเกิดข้อสงสัยในการอาศัยอยู่ร่วมกันของมนุษย์ก็คือโสเครตีส (Socrates) ชาวนครรัฐเอเธนส์ ในลักษณะของการสนทนาในเชิงตั้งคำถามกับพลเมืองชาวเอเธนส์รวมไปถึงกับกลุ่มผู้มีอำนาจและผู้ปกครองอย่างศาลลูกขุน มีปรากฏอยู่ในบทสนทนา Crito กับ Apology หรือแม้แต่บทสนทนา Euthyphro²

¹ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษาใช้คำเรียกปรัชญาการเมือง (political philosophy) โดยมีความหมายกินความไปถึงองค์ความรู้แนวคิดทางการเมือง (political thought/idea) ทฤษฎีการเมือง (political theory) ประวัติปรัชญาการเมือง (history of political philosophy) ความคิดทางการเมือง (history of political thought/idea) แม้ว่าพื้นฐานของการเป็นองค์ความรู้แล้วปรัชญาการเมืองเป็นสิ่งที่สามารถแยกออกจากความคิดและทฤษฎีทางการเมือง อีกทั้งยังใช้รูปแบบ (approach) และวิธีวิทยา (methodology) ในการศึกษาที่แตกต่างกัน

²ในบทสนทนา Euthyphro เพลโตให้โสเครตีสสนทนากับยูโทโฟร มีเนื้อหาที่สำคัญตอนหนึ่งที่นำไปสู่การโต้เถียง การตั้งคำถามและการศึกษาในทางปรัชญาการเมืองว่า

โสเครตีส ...ถ้าเราเห็นไม่ตรงกันในเรื่องของขนาดของสิ่งต่างๆ เราก็ควรยุติการไม่เห็นตรงกันนั้นเสียด้วยการวัดใช่ไหม?

ยูโทโฟร ใช่

โสเครตีส และข้าพเจ้าก็คิดว่า เราควรจะตกลงกันได้ในเรื่องของน้ำหนักที่แตกต่างกันด้วยการชั่งใช่ไหม?

ยูโทโฟร แน่แน่นอน

โสเครตีส แต่การเห็นไม่ตรงกันในเรื่องอะไรเล่า ที่เราไม่สามารถจะตกลงกันได้ และทำให้เราเป็นศัตรูกัน และโกรธซึ่งกัน

และกัน? บางทีท่านอาจจะไม่สามารถให้คำตอบได้ทันที ขอให้ข้าพเจ้าได้ลองและดู ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับถูก-ผิด สูงส่ง -ต่ำ

ทราม และดี-เลวดอกหรือ? ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่หรือที่ท่านและข้าพเจ้าและคนอื่นๆต้องกลายเป็นศัตรูกัน เมื่อเรากลายเป็นศัตรูกันนั้นเป็นเพราะเราเห็นแตกต่างกัน และไม่สามารถตกลงกันได้โดยเป็นที่พอใจในเรื่องเหล่านี้ใช่ไหมหรือ?

ปรากฏข้อสงสัย การตั้งคำถามและแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองรวมถึงความชอบธรรมของผู้ปกครองและอำนาจ (legitimacy) ผ่านแนวคิดพันธะข้อตกลงทางการเมือง (political obligation) และการทำอารยะขัดขืน (civil disobedience)³ ซึ่งหากกล่าวในภาษาของศาสตราจารย์ลิโอ สเตร่าส์ (Leo Strauss) ปรัชญาการเมืองอยู่ในรูปของวิวาทะระหว่างนักปราชญ์กับชาวเมือง (man and city) เป็นความขัดแย้งระหว่างความรู้ (episteme/knowledge) กับความคิดเห็น (doxa/opinion) ที่ได้สะท้อนออกมาในลักษณะของการสำรวจ การตั้งข้อสงสัย การเกิดคำถามต่อค่านิยม ความคิดและ (จารีตปฏิบัติ) ในความเชื่อหลักที่ผู้คนส่วนใหญ่ของสังคมที่ได้มีการยึดถือและปฏิบัติตามกันมานั้นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริงหรือไม่ มีความเหมาะสมหรือไม่

ขณะที่เป้าหมายของปรัชญาการเมืองคือการสร้างกฎหมาย (law) กำหนดเรื่องของการกติกากฎ (rule) เพื่อสร้างเป็นระเบียบเรียบร้อย (order) ความยุติธรรม (justice) ความสันติสุข (peace) ความมั่นคงปลอดภัย (security) และความประสานสอดคล้อง (harmony) ให้เกิดขึ้นแก่สังคมการเมือง ดังตัวอย่างของการนำเสนอความคิดว่าด้วยองค์อธิปัตย์ (sovereignty) ให้แก่ผู้มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดภายใต้ชื่อ Leviathan ของโทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) นักปรัชญาการเมืองชาวอังกฤษ ซึ่งก่อนหน้าฮอบบส์ความคิดทางการเมืองของเพลโต ในบทสนทนา The Republic เล่มหนึ่ง ได้หยิบยืมปากของโสเครตีสที่สนทนากับทางด้านทราซิมาคัส (Thrasymachus) โดยมีใจความที่น่าสนใจว่า ‘การสนทนาถกเถียงนั้นไม่ได้เป็นแค่เพียงการตั้งคำถาม แต่เป็นการพิจารณาร่วมกันถึงสิ่งที่มนุษย์ควรจะมีชีวิตอยู่ (รวม) กันอย่างไรด้วย’⁴ เป็นข้อตกลงที่จะนำสมาชิกไปสู่เรื่องของการจัดรูปแบบการปกครอง การกำหนดกฎระเบียบและรวมไปถึงรายละเอียดในการสร้างและออกแบบสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่อาจมีความแตกต่างออกไปในแต่ละชุมชนการเมืองเพื่อความเหมาะสมกับปัจจัยและเงื่อนไขในทางวัฒนธรรม (การเมือง) ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์และจารีตประเพณี ที่หากพิจารณาย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ประเด็นดังกล่าวได้เกิดเป็นวิวาทะระหว่างกลุ่มที่เรียกตัวเองว่าขบวนการโซฟิสต์ (Sophistic movement)⁵ กับนักปรัชญาการเมืองที่

ยูไลโอพร ไซแล้วโสเครตีส สิ่งเหล่านี้คือปัญหาที่ทำให้เราเป็นศัตรูกัน

³หรือในอีกคำแปลหนึ่ง ‘การดื้อแพ่ง’

⁴‘for the argument is not about just any questions, but about the way one should live.’ Plato. (1968) The Republic of Plato. Translated with Notes, an Interpretive Essay by Allan Bloom. USA: Basic Books.,352d.

⁵Kerferd, G.B. (1981) The Sophistic Movement. Cambridge: Cambridge University Press.,pp.4-5.

มีโสเครตีสกับเพลโต ภายใต้องค์ความรู้ที่มีความเป็นสากลกับความรู้ที่มีลักษณะชั่วคราวและเฉพาะที่หรือธรรมชาติกับสิ่งที่มนุษย์สมมติสร้างขึ้นมา (physic/nature vs nomos/convention) ซึ่งรูปแบบของการโต้เถียงและความขัดแย้งทางความรู้และความคิดดังกล่าวยังปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้แนวคิดในเชิงสมบูรณนิยม (absolutism) กับแนวคิดในเชิงสัมพัทธนิยม (relativism) และการยึดโยงอยู่กับเรื่องของกาอ้างอิงอยู่กับเรื่องของจารีตประเพณี เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้คนในชุมชนยึดถือยอมรับกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยของบรรพบุรุษกับการปฏิบัติตามหลักการทางกฎหมายที่ถูกตราขึ้นมาในภายหลัง

จึงอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาการเมืองคือความพยายามในการสถาปนาสิ่งที่เรียกว่า ความรู้ที่จะมาเป็นรูปแบบที่นำไปสู่การสร้างระบบและระเบียบด้วยการอ้างอิงกับความสมบูรณ์ให้กับโลกทางการเมือง (absolute and transcend) โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่าหากปราศจากมาตรฐานดังกล่าวแล้ว โลกของการเมืองจะดำเนินอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นอน การกำหนดในเรื่องของระเบียบแบบแผนร่วมกันเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากลำบากขึ้น และที่สำคัญสิ่งต่างๆจะดำเนินอยู่ในลักษณะที่เรียกว่าสัมพัทธนิยม (relativism) หรือกล่าวในภาษาของฟรีดริช นีทเชอ (Friedrich Nietzsche) นักปรัชญาชาวเยอรมันก็คือมนุษย์จะตกอยู่ในสภาวะสูญนิยม (nihilism) กล่าวคือมนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับสภาวะที่ปราศจากรูปแบบและสับสนไร้ทิศทางทั้งในทางหลักการทางศีลธรรม ธรรมเนียม ค่านิยมและรูปแบบทางการเมือง อันจะนำมนุษย์ไปสู่ปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆตามมานอกจากสมมติฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีความน่าสนใจที่จะกล่าวถึงปรัชญาการเมืองในฐานะปรัชญาแห่งการปฏิบัติ เช่นเดียวกันกับปรัชญาศีลธรรมและสังคม

กล่าวคือปรัชญาการเมืองนอกจากภารกิจที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับเรื่องของตรวจสอบความคิด ความเชื่อรวมไปถึงความรู้ของผู้คนในสังคมการเมืองแล้ว มันยังตั้งคำถามลงไปถึงอะไรคือความจริง อะไรคือสิ่งที่ เป็นสากล อะไรคือธรรมชาติของความเป็นการเมือง อะไรคือความยุติธรรมทั้งในทางการเมืองและสังคม (political and social justice) ปัญหาทั้งจากความไม่เท่าเทียมหรือความเท่าเทียมของผู้คนในสังคมการเมืองนำมาสู่ปัญหาและความขัดแย้งระหว่างผู้คนในสังคมการเมืองอย่างไร⁶ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีและใช้เสรีภาพสร้างให้เกิดปัญหา นำไปสู่ความ

⁶ เป็นโจทย์และปัญหาทางปรัชญาการเมืองที่ถุกเน้นให้ความสำคัญตั้งแต่งานเขียนของรุสโซ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเรียงที่ชื่อ ‘A Discourse on Inequality’ และถูกพัฒนาปรากฏชัดเจนในงานเขียนของคาร์ล มาร์กซ

วุ่นวายกับทั้งระดับของตัวบุคคล สังคมและระบอบการปกครองอย่างไร⁷ ประเด็นธรรมชาติของทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองเป็นอย่างไร มีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งประเด็นที่ได้กล่าวมานี้ก็คือการสำรวจตรวจสอบถึง ‘ธรรมชาติของสิ่งที่เป็นการเมือง’ (nature of political things) นอกจากนี้ปรัชญาการเมืองยังตั้งอยู่บนพื้นฐานและหลักการของการแสวงหาสิ่งที่ได้รับการยอมรับว่าถูกต้องและดีงามสำหรับมนุษย์และสังคมการเมืองด้วย⁸ จากคำอธิบายดังกล่าวจึงปฏิเสธไม่ได้ถึงการศึกษาทางปรัชญาการเมืองและความคิดของมันจึงเป็นสิ่งที่มียุทธวิธี มีบทบาทและทรงพลังต่อความคิดและโลกทัศน์ของผู้คนในสังคมการเมือง

ความหมายของปรัชญาการเมืองคือจารีตของการแสวงหาความดี (the good) ในความเป็นมนุษย์อันเป็นหนึ่งเดียวที่ไม่เปลี่ยนแปลง ลงไปในรายละเอียดมั่นคงคือความดีที่ปรากฏผ่านระบอบการปกครองที่ดี (good regime) เป็นสิ่งที่แยกไม่ออกไปจากการมีชีวิตที่ดี (good life) ที่มีอยู่ในบทสนทนาระหว่างโสเครตีสกับทราซิมาคัส (*Thrasymachus*) ที่ปรากฏอยู่ในบทสนทนา *The Republic* เล่มที่หนึ่ง การสนทนามีใจความว่า ‘การสนทนาถกเถียงไม่ได้ดำเนินอยู่เพียงแค่การตั้งคำถาม (ในแบบเรื่อยเปื่อย) แต่เป็นสิ่งมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ว่ามนุษย์ควรจะมีชีวิตอยู่ (ร่วมกันอย่างไร)’ (...for the argument is not about just any question, but about the way one should live.)⁹ ทำให้คำถามดังกล่าวของเพลโตจึงเป็นการตั้งคำถามถึงรูปแบบของการมีชีวิตที่ดี ทั้งในระดับของปัจเจกบุคคลและนครรัฐ ที่จะนำไปสู่เรื่องของการสร้างรูปแบบการปกครอง (political regime) เรื่องคุณสมบัติและองค์ประกอบของความเป็นผู้ปกครองที่ดี กฎหมายที่ดีรวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมือง ซึ่งคำถามที่เป็นพื้นฐานสำคัญเหล่านี้จะนำไปสู่ความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนการเมืองนั้น

ในส่วน of สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยหรือในระดับของมหาวิทยาลัย ปรากฏมีการเรียนการสอนวิชาปรัชญาการเมืองมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนกล่าวได้ว่าตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นมาเป็นครั้งแรกก็ปรากฏการเรียนการสอนวิชาปรัชญาการเมือง ปรัชญาการเมือง (political philosophy) ดำรงความสำคัญในฐานะสาขาหนึ่ง (branch) ในจำนวนห้าสาขาของปรัชญา (philosophy) ปรัชญาการเมืองมีความเป็นศาสตร์และองค์ความรู้ (body of

⁷นักปรัชญาการเมืองที่พยายามตอบปัญหาเสรีภาพสมัยใหม่คือ John Stuart Mill ในหนังสือเล่มสำคัญ On Liberty

⁸D.D. Raphael. (1970) Problems of Political Philosophy. New York: Macmillan.,p.6.

⁹Plato. (2001) The Republic. 352d)

knowledge)¹⁰ อันนับได้ว่ามีความใกล้ชิด มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมการเมือง ดังจะเห็นได้จากนักปรัชญาการเมืองอย่างเพลโต (Plato) พยายามหลอมรวมความรู้ทางการเมือง (political knowledge) เข้ากับอำนาจ (power) ของผู้ปกครอง และความพยายามในการแสวงหาระบบการปกครองที่ดีหรือมีความเลวร้ายน้อยที่สุดของนักปรัชญาการเมืองกรีกโบราณ¹¹ และการแสวงหานั้นก็ยังคงดำเนินการมาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบันที่เรายังคงความต้องการที่จะสร้างและมีระบอบการปกครองที่ดีเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้คนส่วนใหญ่ของสังคม แต่อาจจะจำกัดอยู่ภายใต้ชื่อของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น¹² ในขณะที่เป้าหมาย (telos) ของปรัชญาการเมืองคือความพยายามของนักปราชญ์ นักคิด นักทฤษฎีรวมไปถึงผู้ปกครองในแบบรัฐบุรุษ กระทำการนำเสนอความคิดเพื่อกำหนดพื้นฐาน สร้างบรรทัดฐาน (normative) ข้อตกลงในเรื่องของหลักการในเรื่องการอยู่อาศัยร่วมกันของผู้คนในสังคมการเมือง ผ่านลักษณะของการสร้างกฎหมาย (law) กำหนดเรื่องของกรอบกติกา (rule) ความเป็นระเบียบแบบแผน (order) ความประสานสอดคล้อง (harmony) และความยุติธรรม (justice) นอกจากนี้แล้วภายใต้จารีตกรอบวิธีคิดในแบบอริสโตเติล (Aristotelian) เป็นการมุ่งเน้นไปยังเรื่องการค้าเนินชีวิตอยู่ภายใต้ชุมชนการเมือง (koinon/political community) หรือในสถานะภาพของความเป็นสัตว์การเมือง (zoon politicon/political animal) ซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและมีความจำเป็นที่จะช่วยให้มนุษย์สัมผัสกับความสุขและสร้างความเจริญงอกงาม (eudaimonia or flourish) อันจะนำไปสู่การบรรลุถึงการมีชีวิตที่ดี¹³

ในอดีตนับตั้งแต่เริ่มมีการศึกษาในวิชารัฐศาสตร์ พร้อมกับการตั้งคณะรัฐศาสตร์เกิดขึ้นในประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าองค์ความรู้ในทางปรัชญาการเมืองตะวันตก ตลอดไปจนถึงการศึกษาวิชาปรัชญาการเมืองตะวันตกได้รับความสนใจและความสำคัญอยู่ในระดับ ที่อาจกล่าวได้ว่าน้อยมาก ไปจนถึงแทบจะไม่ให้ความสำคัญเลย ซึ่งหากพิจารณาและวิเคราะห์ดูจากสถาบันการศึกษา ในฐานะการเป็นสถาบันระดับแนวหน้าในเรื่องการเสนอความคิดเห็นทางการเมือง อย่างเช่นคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา องค์ความรู้และการศึกษาปรัชญาการเมืองตะวันตก มี

¹⁰Will Durant. (1991) The Story of Philosophy. New York: Pocket Book.,p.5.

¹¹Wilhelm Dilthey. (1988) Introduction to Human Science. Translated with an introductory essay by Ramon J. Batanzos. New York: Routledge.,p.213.

¹²Francis Fukuyama. (1992) The End of History and the Last Man. New York: An Avon Book.,pp.10-13.

¹³Aristotle. The Politics of Aristotle. (1974) translated with an introduction notes by Ernest Barker. London: Oxford University Press.

ชื่อปรากฏอยู่ในฐานะของการเป็นวิชาเพียงวิชาหนึ่งหรือสองวิชาซึ่งสังกัดอยู่ในสาขาวิชาหรือภาควิชา การเมืองการปกครองเท่านั้น ประกอบกับเหล่าคณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษา ดำเนินการสอนและลงมือเขียนหนังสือตำราในทางปรัชญาการเมืองตะวันตก ปรากฏให้เห็นมีจำนวนเพียงไม่กี่ท่าน นอกเหนือไปจากประเด็นปัญหาทางด้านหลักสูตรและตัวของผู้สอนแล้ว ยังมีปัจจัยทางด้านของนักศึกษาเองที่ให้ความสนใจและอุทิศตัวทุ่มเทให้กับการค้นคว้าศึกษาหาความรู้ในทางปรัชญาการเมืองตะวันตก มีปรากฏให้เห็นในแต่ละปีมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับตัวของผู้ให้ความรู้หรือผู้สอนปรัชญาการเมืองก็คือ เรื่องขององค์ความรู้ที่อยู่ในรูปของหนังสือและตำรา สำหรับการศึกษาปรัชญาการเมืองในประเทศไทย ประสบกับปัญหาที่สำคัญในเรื่องของการขาดการแปลตัวบททางปรัชญาการเมือง (original text/canon text) ที่สำคัญ ซึ่งเป็นประเด็นที่นักวิชาการทางด้านปรัชญาการเมืองอย่างไชยันต์ ไชยพร ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจด้วยการเปรียบเทียบกับวงวิชาการในประเทศญี่ปุ่นว่า ‘นักวิชาการและผู้สนใจในวิชาการคงจะเคยได้ยินว่า วงการวิชาการ ญี่ปุ่นมีจุดเด่นประการหนึ่ง นั่นคือ มีการแปลตำรับตำราจากภาษาอื่นมาเป็นภาษาญี่ปุ่นอย่างมากมาย และไม่ได้มีแค่สำนวนแปลสำนวนเดียวต่อตำราหรือตัวบทหนึ่งเล่ม แต่มีสำนวนแปลมากกว่าหนึ่งด้วย เรียกว่า ในสังคมญี่ปุ่น นักศึกษาหรือผู้สนใจสามารถอ่านตัวบท (text) สำคัญๆ ในภาษาของตนเอง ทำให้สามารถเข้าถึงความรู้โดยไม่มีอุปสรรคในด้านภาษา ส่วนผู้ที่สนใจอย่างจริงจังก็อาจจะยกระดับไปอ่านภาษาต้นฉบับหรืออ่านเทียบเคียงกันต่อไป แต่ที่สำคัญคือ ฉบับแปลทำให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น โดยเฉพาะในสังคมที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักและภาษาที่สอง’¹⁴ นับเป็นการสะท้อนถึงประเด็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการศึกษาปรัชญาการเมืองของประเทศไทยตลอดมา การขาดการแปลงานประเภทตัวบทหรืองานต้นฉบับก็ยังเป็นอุปสรรคหลักที่กล่าวได้ว่าทำให้การศึกษาปรัชญาการเมืองของประเทศไทยในระดับอุดมศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาจะได้อภิปรายลงรายละเอียดต่อไป

การขาดการแปลตัวบทดั้งเดิมสร้างให้เกิดปัญหาการเข้าถึงตัวเนื้อหาติดตามมาเนื่องมาจากปัญหาในการเรียนการสอนปรัชญาการเมืองในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ทั้งฝ่าย

¹⁴ไชยันต์ ไชยพร. ‘การแปลตัวบททางปรัชญาการเมือง (ตอนที่ 1) การแปลตัวบทปรัชญาการเมืองครั้งแรกในเมืองไทย:จุดมุ่งหมายและนัยความหมาย’ วิชา ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 ลำดับที่ 46 หน้า 26-27.

ของผู้ให้ความรู้ ตัวผู้สอนและตัวของนักศึกษาเองจะต้องมีทักษะภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับที่สามารถอ่านงานต้นฉบับของนักปรัชญาการเมืองได้เป็นประเด็นที่ไชยันต์ ไชยพรตั้งข้อสังเกตถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาว่า

‘สำหรับแวดวงวิชาการบ้านเรา เมื่อเทียบกับญี่ปุ่น ยังห่างไกลมากโดยเฉพาะในด้านสังคมศาสตร์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาปรัชญาการเมืองตะวันตก ซึ่งหากจะให้การเรียนการสอนปรัชญาการเมืองสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น ก็ต้องให้นักศึกษาได้มีโอกาสอ่านตัวบทดั้งเดิม (original text) เพื่อพวกเขาจะได้ตีความและวิเคราะห์ความคิดจากข้อเขียนของนักคิดด้วยตัวพวกเขาเอง เพราะถ้าให้อาจารย์บรรยายอย่างเดียว นักศึกษาก็จะได้แต่การตีความของอาจารย์หรือการตีความของนักวิชาการอื่นๆ ที่อาจารย์อ้างถึง นักศึกษาจะได้เสียได้แย้งการตีความของอาจารย์ก็ทำได้ไม่สะดวกหรือมั่นใจมากนัก แต่แน่นอนว่า วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การอ่านต้นฉบับที่เป็นภาษาเขียนของผู้เขียนเอง แต่นั่นก็ต้องใช้เวลาในการอ่านมากขึ้น และอาจจะเกิดอาการท้อหรือเบื่อหน่ายได้สำหรับนักศึกษาบางคนหรือหลายคน’¹⁵

การเรียนการสอนทางปรัชญาการเมืองนั้นมีธรรมชาติในการเรียนการสอนที่อาจเรียกได้ว่ามีความแตกต่างไปจากการเรียนการสอนทางด้านรัฐศาสตร์ในสาขาหรือแขนงอื่นๆ กล่าวคือต้องเริ่มต้นที่การอ่านตัวบทหรือต้นฉบับของนักปรัชญาการเมืองแต่ละคน นั้นหมายความว่านักศึกษาเองจะต้องเตรียมตัวมาล่วงหน้าในลักษณะของการที่จะต้องอ่านตัวบทหรือต้นฉบับที่อาจารย์หรือผู้สอนมอบหมายให้ไปอ่านมาก่อนที่จะเข้าชั้นเรียน เมื่อเข้าชั้นเรียนแล้วก็เป็นการที่มานั่งอ่านด้วยกันพร้อมกับการอภิปราย การถกเถียงเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งแน่นอนว่าหากทางด้านของนักศึกษาไม่ไปอ่านตัวบทหรือต้นฉบับที่ทางอาจารย์หรือผู้สอนมอบหมายให้ไป ก็ไม่มีเนื้อหาและความรู้จากการอ่านตัวบทหรือต้นฉบับมาพูดคุย อภิปรายและถกเถียงกันในชั้นเรียน การเรียนการสอนจึงมักออกในมาในลักษณะของตัวอาจารย์หรือผู้สอนเองจะต้องยืนบรรยายและอธิบายขยายความเนื้อหาและความคิดของนักปรัชญาให้ทางนักศึกษานั่งฟังอยู่เพียงฝ่ายเดียว ขณะที่การมีส่วนร่วมทั้งในแบบของการอภิปรายเพื่อนำเสนอความคิดเห็นและเกิดข้อสงสัยนำไปสู่การตั้งคำถามจากฝ่ายของนักศึกษากลับมีน้อยหรือแทบจะไม่เกิดขึ้นมาเลย เมื่อพิจารณาดูแล้วกลับกลายเป็นว่ารูปแบบของการเรียนการสอนที่มีอาจารย์หรือผู้สอนรับผิดชอบอยู่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้ดูเหมือนว่ากำลังเรียนวิชาประวัติศาสตร์ความคิดทางปรัชญา (history of political philosophy) หรือวิชา

¹⁵ไชยันต์ ไชยพร. อ้างแล้ว

ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (history of political thought) ไปแทนที่จะเป็นการศึกษาวิชา
ปรัชญาการเมืองเหมือนอย่างที่ตั้งใจเอาไว้

ไชยันต์ ไชยพรยังกล่าวถึงประโยชน์และผลดีที่ทั้งทางฝ่ายของผู้ศึกษาและวงการ
การศึกษาปรัชญาการเมืองเองจะได้รับจากการไปอ่านตัวบททางปรัชญาการเมืองเกิดขึ้นตามมาว่า
‘ประการแรก เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงฉบับแปลต่างๆและเป็นแรงกระตุ้นให้พวกเขาได้ไปหยิบตัวงาน
แปลปรัชญาการเมืองที่สนใจมาอ่านต่อ **ประการที่สอง** หลังจากอ่านฉบับแปลจบลงแล้ว ผู้อ่าน (ที่ดี)
บางคนอาจจะอยากเปรียบเทียบฉบับแปลกับตัวบทต้นฉบับ **ประการที่สาม** ทำให้เกิดเกิดตีความหรือ
แปลความที่แตกต่างจากฉบับแปล นำมาซึ่งข้อถกเถียงหรือเกี่ยวกับการตีความและการแปล ส่งผล
ทำให้วงการปรัชญาการเมืองมีชีวิตชีวาและนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ที่ใหม่จากเดิมต่อไป และ
ประการที่สี่ เกิดการแปลตัวบทที่มีการแปลมาแล้วมากกว่าหนึ่งสำนวนแปล (version) **ประการที่ห้า**
เกิดความอยากที่จะแปลตัวบทที่ยังไม่ได้รับการแปล เนื่องจากงานเขียนของนักคิดต่างๆ มีความ
เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งในแง่ของการได้รับอิทธิพลที่เห็นด้วยและตอบโต้กันและกัน ซึ่งเป็นการเชื่อม
ขอบฟ้าความรู้ที่ต่างยุคต่างสมัยเข้าด้วยกัน¹⁶

ในส่วนความพยายามที่จะดำเนินการศึกษา วิจัยและค้นคว้าองค์ความรู้ปรัชญาการเมือง
ออกมาอย่างเป็นระบบที่ผ่านมานั้นยังไม่ปรากฏให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน¹⁷ ดังนั้น
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้นี้จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพยายามที่จะสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้
ทางด้านปรัชญาการเมืองตะวันตกในปัจจุบัน (preliminary survey) ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆของ
ไทยซึ่งอยู่ในรูปแบบของหนังสือ ตำราและบทความ มารวมเอาไว้ให้เป็นระบบเพื่อเป็นประโยชน์ใน
การเรียนการสอนปรัชญาการเมืองในระดับอุดมศึกษาของไทยต่อไป นอกเหนือไปจากการที่ผู้
ศึกษาวิจัยจะได้พิจารณาถึงสถานะและบทบาทขององค์ความรู้ทางด้านปรัชญาการเมืองตะวันตกต่อ
การศึกษาการเมืองดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาก็ยังได้พิจารณาถึงบทบาทขององค์ความรู้
ทางปรัชญาการเมืองตะวันตกที่สามารถมีอิทธิพล ตลอดจนส่งผลกระทบต่อการเมืองสังคมไทยเกิดขึ้น
ในลักษณะใดบ้าง

¹⁶ไชยันต์ ไชยพร. อ้างแล้ว

¹⁷เมื่อประมาณปี พ.ศ.2551-2552 มีความพยายามจาก รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร ดำเนินการจัดประชุมเชิงสัมมนา (workshop) ขึ้นที่คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยวิธีการได้เชิญบรรดาคณาจารย์ที่สอนทางด้านปรัชญาการเมือง ทฤษฎีการเมืองและแนวคิด
ทางการเมืองตะวันตกจากมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วประเทศอยู่หลายครั้ง เกิดมีการนำเสนอเค้าโครงการบรรยายรายวิชา (course
outline) มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรายละเอียดของตัวเนื้อหาวิชา แต่ก็ไม่ปรากฏผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมออกมาและการ
สานต่อโครงการ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการ ความเป็นมารวมไปถึงสถานะและบทบาทขององค์ความรู้ปรัชญาการเมืองตะวันตกในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

2.2 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุ ปัจจัยและอุปสรรคต่างๆ ในการศึกษาปรัชญาการเมืองตะวันตกในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

2.3 เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางด้านปรัชญาการเมืองตะวันตกเข้ากับองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องด้วยการแสวงหาความรู้ของการวิจัยในครั้งนี้อยู่ที่การสำรวจและศึกษาในเบื้องต้น (preliminary survey) ถึงเรื่องของสถานะ โครงสร้าง ขอบข่ายและเนื้อหาของปรัชญาการเมืองตะวันตก ซึ่งองค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองดังกล่าวปรากฏอยู่ในรูปของหนังสือ ตำรา วารสาร ทางด้านสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ บทความ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และตัวบุคคลอันหมายถึงบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเรียนการสอนวิชาปรัชญาการเมืองในสถาบันอุดมศึกษา มีที่ตั้งทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและสถาบันอุดมศึกษาในต่างจังหวัด

ในด้านขอบเขตวิธีของการวิจัย (method) กำหนดอยู่ภายใต้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผ่านการสำรวจหนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร บทความและข้อมูลต่างๆ (documentary research) ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในทางปรัชญาการเมืองที่มีการเผยแพร่และตีพิมพ์เป็นภาษาไทย โดยกำหนดระยะเวลาย้อนหลังไปประมาณ 30 ปี ส่วนระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาเริ่มตั้งแต่ช่วงระยะเวลาดังปี พ.ศ. 2555 ถึงปลายปี พ.ศ. 2557

4. ประโยชน์ที่จะได้รับ

4.1 เพื่อทราบถึงความเป็นมาและพัฒนาการรวมไปถึงสถานะ ขอบข่าย โครงสร้างของเนื้อหาทางด้านองค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองตะวันตกในสถาบันอุดมศึกษาไทย

4.2 เพื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการสร้างองค์ความรู้และการศึกษาปรัชญาการเมืองตะวันตกในสถาบันอุดมศึกษาไทย

4.3 เพื่อทราบถึงแนวโน้มและทิศทางในอนาคตขององค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองตะวันตกในสถาบันอุดมศึกษาไทย

4.4 เพื่อทราบถึงการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางด้านปรัชญาการเมืองตะวันตกเข้ากับองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

4.5 เพื่อเสนอแนะในการสร้างองค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองตะวันตกที่มีความจำเป็นและยังขาดแคลนหรือยังไม่สมบูรณ์อยู่ในวงวิชาการไทย

5. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่ได้รับ

5.1 มีฐานข้อมูลในเรื่ององค์ความรู้ทางด้านปรัชญาการเมืองในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยแต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเปิดการเรียนการสอนในวิชาปรัชญาการเมืองตะวันตก หรือในลักษณะของวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน อาทิ ความคิดทางการเมืองตะวันตก ทฤษฎีการเมืองตะวันตก สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปของการสร้างและปรับปรุงชุดวิชา

5.2 เป็นพื้นฐานในการสำรวจและเข้าใจถึงสถานะ ขอบข่ายและลักษณะขององค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

5.3 เป็นองค์ความรู้ที่จะช่วยในการอธิบายรวมไปถึงสามารถเข้าใจและการแก้ไข การหาทางออกให้กับปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย

6. นิยามศัพท์

องค์ความรู้ (body of knowledge) คือความรู้ที่อยู่ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งที่มีการสั่งสมกันมาและมีการค้นคว้าศึกษาอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง โดยมีการจัดรวบรวมเข้ามามีหลักการเกณฑ์ (criterion) ใช้หลักการ (principle) และเป็นระบบ (systematic) เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทำการศึกษาเรียนรู้

ปรัชญาการเมืองตะวันตก (western political philosophy) หมายถึงความรู้ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในบริบทของโลกตะวันตก มีจุดกำเนิด ณ นครรัฐเอเธนส์ของกรีกโบราณ กินระยะเวลานานกว่า 2,500 ปี เป็นความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการเมือง เป็นเรื่องของการตั้งคำถาม เกิดข้อสงสัยและการแสวงถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนการเมือง ธรรมชาติของมนุษย์ทางการเมือง ภายใต้หลักการของการแสวงหาความยุติธรรม ระบอบการปกครอง รัฐบาลและการตัดสินใจในการให้คุณค่ากับแนวความคิดทางการเมืองต่าง ที่มีผลกระทบต่อสมาชิกของชุมชนการเมือง อย่างเช่นแนวคิดเสรีภาพ สิทธิ การเชื่อฟังกฎหมายและความเท่าเทียม

สถาบันอุดมศึกษาไทย (Thai Universities) คือสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่ทำการเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าระดับปริญญาตรี

7. ข้อจำกัดในการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อมูลทางด้านหลักสูตรในการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรีโทและเอกที่มีองค์ความรู้ทางด้านปรัชญาการเมืองปรากฏอยู่

